

Forslag

til

Lov om ændring af borgerlig straffelov, aftaleloven m. v.

(Bekæmpelse af skadelig økonomisk virksomhed m. v.)

FremSAT den 5. april 1974 af *justitsministeren*.

§ 1.

I borgerlig straffelov, jfr. lovbekendtgørelse nr. 69 af 8. februar 1974, foretages følgende ændringer:

1. § 282 affattes således:

„§ 282. For åger straffes den, som udnytter en andens personlige væsentlige økonomiske eller personlige vanskeligheder, manglende indsigt, letsind eller et bestående afhængighedsforhold til i et aftaleforhold at opnå eller betinge en ydelse, der står i væsentligt misforhold til modydelsen, eller som der ikke skal ydes vederlag for.“

2. Efter § 300 indsættes:

„§ 300 a. Med bøde, hæfte eller fængsel indtil 6 måneder straffes den, som uden at betingelserne for at anvende § 279 foreligger, på retsstridig måde forsætligt eller groft uagtsomt bevirker, at en person, der befinder sig i en vildfarelse, af denne grund bestemmes til en handling eller undladelse og derved påfører ham eller nogen, for hvem handlingen eller undladelsen bliver afgørende, et betydeligt formuetab.“

§ 300 b. Med bøde, hæfte eller fængsel indtil 6 måneder straffes den, som, uden at betingelserne for at anvende § 282 foreligger, ved indgåelse af en aftale på utilbørlig måde benytter sig af modpartens økonomiske vanskeligheder eller i øvrigt af dennes underlegne stilling.

§ 300 c. Med bøde, hæfte eller fængsel indtil 6 måneder straffes den, som efter for-

sætligt eller groft uagtsomt at have erhvervet et krav, der hidrører fra en handling af den i § 282, § 300 a eller § 300 b nævnte beskaffenhed, gør dette gældende eller overdrager det til en anden, eller som i øvrigt forsætligt eller groft uagtsomt drager utilbørlig fordel af en andens handling af den i disse bestemmelser nævnte beskaffenhed.“

§ 2.

I lov nr. 242 af 8. maj 1917 om aftaler og andre retshandler på formuerettens område foretages følgende ændringer:

1. § 31 affattes således:

„§ 31. Har nogen udnyttet en andens betydelige økonomiske eller personlige vanskeligheder, manglende indsigt, letsind eller et bestående afhængighedsforhold til at opnå eller betinge en ydelse, der står i væsentligt misforhold til modydelsen, eller som der ikke skal ydes vederlag for, er den, der således er udnyttet, ikke bundet ved den af ham afgivne viljeserklæring.“

Stk. 2. Det samme gælder, hvis tredjemand har gjort sig skyldig i et sådant forhold som omtalt i stk. 1, og den, til hvem viljeserklæringen er afgivet, indså eller burde indse dette.“

2. § 36 affattes således:

„§ 36. En aftale kan tilsidesættes helt eller delvis, hvis det vil være urimeligt eller i strid med redelig handlemåde at gøre den gældende. Det samme gælder andre retshandler.“

Stk. 2. Ved afgørelsen efter stk. 1 tages

hensyn til forholdene ved aftalens indgåelse, aftalens indhold og senere indtrufne omstændigheder.

3. § 37 ophæves.

4. I § 38, stk. 1, ændres i 1. pkt. „utilbørligt“ til: „på urimelig måde“ og 3. pkt. ophæves.

§ 3.

I lov nr. 111 af 31. marts 1926 om tinglysning, som ændret senest ved lov nr. 277 af 30. maj 1973, foretages følgende ændringer:

1. § 8, stk. 3, affattes således:

„Stk. 3. Opstår der mistanke om, at et dokument, som er indleveret til tinglysning, helt eller delvis er ugyldigt, og kan der, efter at tinglysningsdommeren har søgt forholdet oplyst ved henvendelse til parterne og anmelderen, ikke på det foreliggende grundlag træffes afgørelse herom, fastsætter dommeren en frist til godtgørelse af dokumentets gyldighed.“

2. I § 8 indsættes som nyt stk. 4:

„Stk. 4. Justitsministeren kan fastsætte nærmere bestemmelser om underretning til andre myndigheder om dokumenter, der afvises som ugyldige eller tinglyses med frist efter stk. 3.“

3. Efter § 15 indsættes:

„§ 15 a. Er det i et pantebrev vedtaget, at det står tilbage for en ikke tinglyst panteret, kan tinglysning af pant på den forbeholdte plads ikke ske, medmindre pantebrevet forsynes med en påtegning om, at det respekterer den nævnte panteret. Påtegning er dog ufornøden, hvis vedtagelsen angår et bestemt beløb, og det ved tinglysningen kan påses, at andre i pantebrevet anførte betingelser for vedtagelsen er opfyldt.

Stk. 2. Bestemmelsen i stk. 1 finder ikke anvendelse på vedtagelser i pantebreve til staten, kommunerne og realkreditinstitutter, der er godkendt af staten.“

4. § 27, 1. pkt., affattes således:

„Når et dokument er tinglyst og udleveret eller afsendt fra tinglysningskontoret, kan

godtroende erhververe af rettigheder over ejendommen ifølge tinglyst aftale — eller ifølge transport på et pantebrev — ikke mødes med nogen indsigelse mod nævnte dokumentets gyldighed.“

§ 4.

I konkursloven, jfr. lovbekendtgørelse nr. 164 af 1. april 1971, foretages følgende ændringer:

1. I § 33 indsættes som stk. 3:

„Stk. 3. Fortrinsret efter stk. 1 kan ikke nægtes en arbejdstager på grund af hans valg til bestyrelsesmedlem i medfør af regler om arbejdstageres repræsentation i selskabsbestyrelser m. v.“

2. § 71, stk. 1, 2. pkt., ophæves, og i 1. pkt. udgår: „eller kreditorudvalget forlanger det“.

3. I § 79, 1. pkt., indsættes efter „skyldneren“: „eller andre“.

4. I § 170 indsættes som stk. 3:

„Stk. 3. Loven gælder ikke for Grønland, men kan ved kgl. anordning sættes i kraft for Grønland med de afvigelser, som de særlige grønlandske forhold tilsiger.“

§ 5.

I lov om retsens pleje, jfr. lovbekendtgørelse nr. 609 af 19. december 1969, som ændret senest ved lov nr. 325 af 13. juni 1973, foretages følgende ændringer:

1. I § 144, stk. 2, 1. pkt., ændres „5.000 kr.“ til: „50.000 kr.“

2. § 660, stk. 2, affattes således:

„Stk. 2. Skifteretten kan om fornødent pålægge skyldneren og andre at give møde og afgive forklaring efter reglerne om vidner.“

3. Efter § 667 indsættes:

„§ 668. Skifteretten kan om fornødent pålægge arvingerne og andre at give møde og afgive forklaring efter reglerne om vidner.“

§ 6.

I lov om tvangsakkord uden for konkurs og om udvidelse af adgangen til tvangsakkord under konkurs (tvangsakkordloven), jfr. lovbekendtgørelse nr. 165 af 1. april 1971, indsættes efter § 39:

„§ 40. Loven gælder ikke for Grønland, men kan ved kgl. anordning sættes i kraft for Grønland med de afvigelser, som de særlige grønlandske forhold tilsiger.“

§ 7.

Stk. 1. Loven træder i kraft den 1. juli 1974.

Stk. 2. § 3, nr. 3, finder også anvendelse på pantebreve, der er oprettet før lovens ikrafttræden.

§ 8.

Følgende lovbestemmelser ophæves:

1) § 34 i lov nr. 129 af 15. april 1930 om forsikringsaftaler.

2) § 8 i lov nr. 146 af 13. april 1938 om gældsbreve.

3) § 8, stk. 3, i lov nr. 224 af 11. juni 1954 om køb på afbetaling.

4) § 37 i lov om leje, jfr. lovbekendtgørelse nr. 385 af 4. juli 1969.

5) § 11 i lov nr. 142 af 29. april 1955 om arbejdstageres opfindelser.

6) § 29 i lov nr. 158 af 31. maj 1961 om ophavsretten til litterære og kunstneriske værker.

§ 9.

Stk. 1. Loven gælder ikke for Færøerne og Grønland.

Stk. 2. §§ 1, 2, 4 og 8, nr. 1, 2, 3, 5 og 6 kan ved kongelig anordning sættes i kraft for Færøerne, for så vidt angår § 4 med de afvigelser, som de særlige færøske forhold tilsiger.

Stk. 3. §§ 2 og 8, nr. 1, 2, 3, 5 og 6 kan ved kongelig anordning sættes i kraft for Grønland.

Bemærkninger til lovforslaget.*Almindelige bemærkninger.*

1. I den betænkning, som justitsministeriets udvalg vedrørende bestemmelserne om åger afgav i 1971, fremhævede et af udvalgets medlemmer, statsadvokat Hervert Grell, at erfaringerne fra en række større kriminelle undersøgelser i de seneste år synes at indicere, at der findes en kreds af personer, som med støtte af bagmænd med finansielle ressourcer og faglig indsigt i den økonomiske mekanik systematisk udnytter dels de huller, der er i lovgivningen, dels de huller, der fremkommer ved, at samfundet ikke råder over den fornødne efterforskningsmæssige kapacitet og indsigt til at håndhæve overholdelse af f. eks. underslæbs-, bedrageri- og mandat- svigsbestemmelser, når der er tale om komplicerede forhold. Statsadvokat Grell foreslog udformet en straffebestemmelse, som åbnede mulighed for at ramme den, der i udøvelse af erhverv ved grov tilsidesættelse af sociale hensyn eller god forretnings- skik skaffer sig økonomisk fordel eller tilføjer andre formuetab.

Selv om spørgsmålet om udformning af en sådan straffebestemmelse lå uden for ågerudvalgets kommissorium, bad man rigsadvokaten om en udtalelse om statsadvokat Grell's forslag. Rigsadvo-

katen svarede udvalget, at den foreslåede straffe- bestemmelse efter hans opfattelse var for ubestemt til at være egnet som lovgrundlag. Han ville dog finde det formålstjenligt, at der blev foretaget en analyse af de sager, som statsadvokat Grell havde peget på.

Efter at ågerudvalget havde afgivet sin betænkning, blev statsadvokat Grell i juni 1971 anmodet om at foretage en sådan analyse. Statsadvokaten udarbejdede derefter sammen med statsadvokat- fuldmægtig Rørbæk Petersen en redegørelse om visse former for økonomisk kriminalitet (Grell-rapporten). Rapportens indhold er nærmere gennemgået i straffelovrådets udtalelse af 14. januar 1974 om økonomisk kriminalitet kapitel I, hvortil der henvises. På grundlag af undersøgelserne i rapporten foreslog statsadvokat Grell, at der gennemførtes en bestemmelse, der rammer ekstraordinære trans- aktioner, som samfundsmæssigt vurderet er klart uacceptable, således at ansvar skal kunne gøres gældende mod alle i transaktionerne implicerede, såfremt det kan godtgøres, at de herigennem har forfulgt egne økonomiske interesser med tilside- sættelse af rimelige samfundsmæssige, herunder sociale hensyn.

Den daværende justitsminister gav den 4. maj 1973 i folketinget en redegørelse for Grell-rapporten. Han fremhævede, at betænkelighederne ved en så generelt formuleret straffebestemmelse som den af statsadvokat Grell skitserede, er ganske tungtvejende, og at man burde fortsætte en allerede påbegyndt gennemgang af lovgivningen for at undersøge, om økonomisk kriminalitet mere effektivt kunne begrænses ved lovændringer af mere konkret karakter på begrænsede områder. Justitsministeren oplyste endvidere, at man ville overveje ændringer i anklagemyndighedens og politiets organisation med henblik på en effektivisering af indsatsen mod økonomisk kriminalitet.

Justitsministerens redegørelse blev forhandlet i folketinget den 10. maj 1973.

I forbindelse med forhandlingerne forelå en udtalelse af 9. maj 1973 fra straffelovrådet om den skitse til en ny straffebestemmelse, der var medtaget i Grell-rapporten. Der var under debatten enighed om, at spørgsmålet om udformningen af en generel straffebestemmelse burde undersøges nærmere, og at det i øvrigt burde overvejes, hvilke lovændringer der på forskellige områder er nødvendige for effektivt at bekæmpe økonomisk kriminalitet. Under debatten pegedes der på en række mulige lovgivningsinitiativer.

Justitsministerens redegørelse og forhandlingerne herom er aftrykt i henholdsvis F.T. sp. 5950-5957 og F.T. sp. 6060-6140.

Jævnside med forhandlingerne i det særlige udvalg, der efter debatten blev nedsat med repræsentanter for folketingets partier, har forskellige myndigheder og sagkyndige udvalg udarbejdet en række redegørelser om lovgivningsinitiativer med henblik på bekæmpelse af økonomisk kriminalitet. Der henvises herom til kapitel II i strafferådets udtalelse af 14. januar 1974.

2. Det foreliggende lovforslag bygger på de anbefalinger, som er fremkommet fra disse myndigheder og udvalg.

Lovforslaget omfatter ændringer i straffeloven (§ 1), aftaleloven (§ 2), tinglysningensloven (§ 3), konkursloven (§ 4), retsplejeloven (§ 5) og tvangsakkordloven (§ 6).

Forslaget til ændring af *straffeloven* er udarbejdet på grundlag af straffelovrådets udtalelse om økonomisk kriminalitet. Der foreslås dels en udvidelse af den gældende ågerbestemmelse i § 282, dels indsættelse af nye regler i straffelovens kapitel 29 om andre straffbare formuekrænkelser.

I overensstemmelse med straffelovrådets indstilling foreslås der ikke en generel straffebestemmelse, jfr. nærmere nedenfor.

Forslaget til ændring af *aftaleloven* omfatter dels en udvidelse af den gældende civilretlige ågerbestemmelse (§ 31), således at bestemmelsen kommer til at svare til straffelovens § 282 i den foreslåede formulering, dels en ny generel ugyldighedsregel (§ 36), der i videre omfang end hidtil giver mulighed for at tilsidesætte urimelige aftaler. Forslaget til § 36 bygger på en foreløbig redegørelse af 8. marts 1974 fra justitsministeriets sagkyndige vedrørende formuerettens generalklausuler, professor, dr. jur. Stig Jørgensen.

I *tinglysningensloven* foreslås indsat regler, der tager sigte på at øge tinglysningssdommernes kontrol med, at der ikke tinglyses dokumenter, der er ugyldige. Der foreslås endvidere en regel, der har til formål at modvirke misbrug af rykningsklausuler i pantebreve. Forslaget bygger på en redegørelse af 8. marts 1974 fra justitsministeriets tinglysningssudvalg om bekæmpelse af økonomisk kriminalitet.

I *retsplejeloven* foreslås en udvidelse af advoktamyndighedernes disciplinærmyndighed. Udvidelsen indebærer, at advokater kan pålægges bøder på indtil 50.000 kr. Endvidere foreslås en udvidelse af skifterettens adgang til at indkalde vidner.

I *konkursloven* foreslås der en ændring, der giver skifteretten ubetinget ret til at afskedige en kurator i et konkursbo. Det foreslås endvidere, at reglerne om anmeldelse af forhold i forbindelse med konkurs, der kan give anledning til kriminel undersøgelse, udvides til også at omfatte forhold, der kan foranledige undersøgelse mod andre end fallenten.

3. Ud over de ændringer, der er omfattet af lovforslaget, er eller vil der blive taget en række yderligere lovgivningsinitiativer.

Hvad angår spørgsmålet om en mere aktiv holdning fra fogedernes side i form af en videregående officialvirksomhed, kan det oplyses, at justitsministeren senere vil fremsætte lovforslag om en revision af retsplejelovens regler om udlæg og udpantning. Dette forslag vil indeholde regler, der vil give fogedretterne mulighed for at bistå en skyldner, der kan fremsætte indsigelser mod gyldigheden af den forpligtelse, som ønskes tvangsfuldbyrdet. Forslaget vil også indeholde en regel om, at fogden kan beskikke en advokat for parterne.

Folketinget har den 28. marts 1974 vedtaget en ny lov om banker og sparekasser, der i § 1, stk. 6, indeholder en regel om iagttagelse af redelig forretningsskik og god bank- og sparekassepraksis. Efter loven vil der endvidere i fremtiden blive offentlig repræsentation også i bankernes bestyrelser.

Den nye lov indeholder endvidere i § 27 en bestemmelse, hvorefter tilsynet skal give tilladelse til pengeinstitutters engagementer med koncer-

forbindelser. Bestemmelsen giver bl. a. mulighed for at forebygge, at et pengeinstituts midler anvendes til udlån gennem andre virksomheder, der ikke kan kontrolleres af tilsynet med banker og sparekasser, og at virksomheder eller personer anvender deres indflydelse til at lade et pengeinstitut finansiere foretagender, som på grund af deres angribelige beskaffenhed ikke kan finansieres på normal måde.

Banker og sparekasser og andre former for erhvervsmæssig udlån af penge omfattes også af bestemmelserne i det for folketinget fremsatte forslag til lov om markedsføring. Foretages der i sådan virksomhed handlinger, som strider mod god markedsføringsskik, kan disse ved dom forbydes. Det samtidigt fremsatte forslag til lov om Forbrugerklagenævnet omfatter ligeledes udlånsvirksomhed.

For så vidt angår den udlånsvirksomhed, der foregår uden for det organiserede kapitalmarked, vil det i handelsministeriet blive overvejet, om der er behov for og i givet fald mulighed for at få indseende med denne virksomhed.

Kreditmarkedsudvalget, der har afgivet betænkning nr. 616/1971 om mulighederne for en statistisk belysning af pantebrevsmarkedet, vil i fortsættelse af Boss-udvalgets betænkning om finansierings-selskaber og lignende virksomheder. (Nr. 628/1971) udarbejde en betænkning om forbrugerkreditområdet, hvori der foretages en ny og mere dybtgående undersøgelse af finansieringsselskabernes virksomhed og disses finansiering. Herudover vil afbetalings- og kontoområdet blive undersøgt, ligesom der vil komme en analyse af løseparentebrevens udbredelse og anvendelse.

Det skal endelig nævnes, at spørgsmålet om ændringer i boliglovgivningen med henblik på at give lejerne øget beskyttelse og medindflydelse på administrationen af beboelsesejendomme indgår i de igangværende drøftelser om boliglovgivningen.

4. I forbindelse med lovforslaget må det fremhæves, at der på det administrative område er foretaget meget væsentlige foranstaltninger for at effektivisere politiets og anklagemyndighedens indsats mod økonomisk kriminalitet.

Allerede i 1972 blev der inden for Københavns politi, hvor sagerne vedrørende alvorlig økonomisk kriminalitet forekommer hyppigt, gennemført en omorganisering, der bl. a. medførte, at alle sager, der forudsætter et særligt kendskab til regnskabs- og forretningsmæssige forhold, blev samlet i én central afdeling under kriminalpolitiet.

Med henblik på en yderligere effektivisering af politiets og anklagemyndighedens indsats mod økonomisk kriminalitet bestemte justitsministeriet, at

der skulle beskikkes en statsadvokat for hele landet til at varetage anklagerhvervet vedrørende særlig økonomisk kriminalitet, herunder at føre tilsyn og bistå med efterforskning i sagerne.

Samtidig bestemte justitsministeriet, at såvel rigspolitichefens rejsehold som Københavns opdagelsespolitets bedrageriafdeling skulle udvides. På længere sigt skønnes det nye personale at komme til at omfatte ca. 50 mand, der skal udgøre en gruppe, som i samarbejde med statsadvokaten foretager efterforskning i sager om alvorlig økonomisk kriminalitet. Der vil efter behov indgå personale fra andre politikredse i gruppen.

Justitsministeriet bestemte endvidere, at der hos rigspolitichefen i tilknytning til denne personalegruppe skulle etableres en særlig informationscentral med henblik på indsamling, udveksling, registrering og bearbejdelse af oplysninger vedrørende økonomisk kriminalitet. En sådan informationscentral må — i lighed med narkotikaregisteret — anses for et betydningsfuldt led i en effektiv, landsdækkende indsats.

Samtidig nedsatte justitsministeriet et koordinationsudvalg, bl. a. med henblik på tilrettelæggelsen af de nærmere retningslinjer for organisationen af politiets og anklagemyndighedens indsats mod den økonomiske kriminalitet. Koordinationsudvalget fik tillige til opgave at sikre det fornødne samarbejde med skattevæsenet, toldvæsenet og andre myndigheder samt at tilrettelægge de nærmere retningslinjer for efteruddannelse, særlig vedrørende revisions- og regnskabsmæssige spørgsmål, for det kriminalpolitipersonale og juridiske personale, der sættes ind mod den økonomiske kriminalitet. Udvalget består af statsadvokaten for særlig økonomisk kriminalitet som formand, rigspolitichefen, politidirektøren i København, en politimester, og er senere udvidet med formanden for Dansk Kriminalpolitiforening.

Det skal endelig nævnes, at rigsadvokaten med henblik på underretning af advokatmyndighederne ved cirkulærskrivelse af 28. november 1973 har instrueret anklagemyndigheden og politiet om at give indberetning, hvis man får kendskab til angribelige dispositioner fra advokaters side.

5. Følgende myndigheder er anmodet om en udtalelse om lovforslaget eller dele af lovforslaget:

Handelsministeriet, boligministeriet, ministeriet for kulturelle anliggender, præsidenten for østre landsret, præsidenten for vestre landsret, præsidenten for sø- og handelsretten i København, præsidenten for Københavns byret, præsidenten for Århus by- og herredsret, præsidenten for Ålborg by- og herredsret, præsidenten for Odense by- og herreds-

ret, Den danske dommerforening, Rigsadvokaten, Foreningen af politimestre i Danmark, Politidirektøren i København, Advokatrådet, Foreningen af dommerfuldmægtige i Danmark, Foreningen af politiassessorer og politifuldmægtige i Danmark, Rigspolitichefen, Assurandør-Societetet, Danske Bankers Fællesrepræsentation og Danmarks Sparekasseforening.

6. Lovforslaget medfører ikke økonomiske eller administrative konsekvenser for det offentlige.

Bemærkninger til de enkelte bestemmelser.

Til § 1.

De foreslåede ændringer af straffeloven bygger på straffelovrådets udtalelse af 14. januar 1974 om økonomisk kriminalitet. Det påpeges i udtalelsen, at der vil kunne opnås forbedrede muligheder for at gennemføre strafforfølgning vedrørende økonomiske misbrug gennem skærpede regler om bedrageri og åger. I overensstemmelse hermed har rådet formuleret udkast dels til en ny bestemmelse om groft uagtsomt bedrageri (udtalelsen side 18) dels til en ændret affattelse af straffelovens § 282 om åger (side 21) og til en supplerende regel om udnyttelse (side 23). Rådet har i forbindelse hermed skitseret retningslinjerne for udformningen af en bestemmelse om straf for den, der uden selv at have taget del i en overtrædelse af de forannævnte bestemmelser forsætligt eller groft uagtsomt drager utilbørlig fordel af en sådan handling (side 25). Endelig har rådet formuleret udkastet til en generel straffebestemmelse om straf for den, der inden for nærmere angivne aftaleområder handler i åbenbar strid med redelig fremgangsmåde inden for det pågældende område (side 29).

Det fremhæves i straffelovrådets udtalelse, at de pågældende udkast vil indebære en betydelig udvidelse af det strafbares område, der kan give anledning til betænkeligheder. Dette gælder i særlig grad den generelle strafferregel, hvis gennemførelse rådet derfor bestemte må fraråde. Der henvises til udtalelsen side 38-40. Rådet anfører endvidere, at skadelig økonomisk kriminalitet formentlig mest effektivt bekæmpes ved en effektivisering af den politimæssige indsats og øget anvendelse af andre foranstaltninger end de strafferetlige.

Efter justitsministeriets opfattelse er det nødvendigt at gennemføre et øget strafferetligt værn mod skadelig økonomisk virksomhed. Der stilles derfor forslag om gennemførelse af skærpede regler om bedrageri og åger og i forbindelse hermed en regel om efterfølgende virksomhed i relation til overtrædelser af disse bestemmelser. De betænkelig-

heder, sådanne skærpede regler kan give anledning til, er som anført af straffelovrådet mindre tungtvejende, end hvor der er tale om en generel strafferregel, og kan efter justitsministeriets opfattelse ikke være afgørende over for behovet for et øget strafferetligt værn.

Reglerne, der foreslås indsat i straffeloven som §§ 300 a-c, svarer med de nedenfor angivne afvigelser til straffelovrådets udkast.

De skærpelser af lovgivningen, som forslaget i sin helhed indebærer, vil medføre en væsentlig udvidelse af mulighederne for bekæmpelse af skadelig økonomisk virksomhed. Det samme gælder de foranstaltninger, der allerede er truffet, herunder oprettelsen af en statsadvokatur for særlig økonomisk kriminalitet.

Under hensyn hertil og til de af straffelovrådet fremhævede betænkeligheder ved en generel strafferregel omfatter lovforslaget ikke en sådan bestemmelse.

Til nr. 1.

Der henvises til straffelovrådets udtalelse side 20-23 og 37-38.

Forslaget afviger fra straffelovrådets indstilling, jfr. udtalelsen side 37-38, ved at udtrykket „nød“ i straffelovens § 282 foreslås ændret til „betydelige økonomiske eller personlige vanskeligheder“, uanset at der samtidig hermed foreslås en ny bestemmelse (som § 300 b) om straf for den, der i aftaleforhold på utilbørlig måde benytter sig af modpartens „økonomiske vanskeligheder“ m. v. Efter justitsministeriets opfattelse vil anvendelsen af udtrykket „betydelige økonomiske eller personlige vanskeligheder“ i stedet for „nød“ næppe medføre særlige afgrænsningsvanskeligheder i forhold til den som § 300 b foreslåede bestemmelse, og anvendelsen af dette udtryk vil være i bedre overensstemmelse med nutidig sprogbrug, således at det herved tydeliggøres, hvilke momenter loven på dette punkt lægger vægt på. Samtidig vil ændringen indebære en vis udvidelse af bestemmelsens område, jfr. udtalelsen side 22.

Straffelovrådet henleder i udtalelsen (side 24) opmærksomheden på, at der i forbindelse med en eventuel udvidelse af § 282 kan være anledning til at udvide strafferammen vedrørende åger, der efter straffelovens § 285, stk. 3, omfatter hæfte og fængsel indtil 2 år, til også at omfatte bødestraf. Rådet henviser herved til, at åger jævnlige begås af økonomisk velstillede personer, over for hvem bøde ofte vil være en adækvat sanktion. Justitsministeriet finder ikke en sådan ændring påkrævet. Såfremt der findes at være trang til anvendelse af bødestraf uden for

de tilfælde, der er omfattet af straffelovens § 287, vil bøde kunne idømmes som tillægsstraf efter straffelovens § 50, stk. 2, eller i forbindelse med en betinget dom efter § 58, stk. 2.

Forslaget afviger endvidere fra straffelovrådets udkast (og den gældende § 282) ved alene at omhandle strafansvaret for den umiddelbare gerningsmand. Afvigelsen er en følge af, at strafansvaret for erhververe af krav, der er opstået ved et ågerforhold, er omhandlet i den som § 300 c foreslåede bestemmelse om efterfølgende medvirken.

Til nr. 2. (§ 300 a, § 300 b og § 300 c).

Til § 300 a.

Forslaget svarer til straffelovrådets udkast. Der henvises til udtalelsen side 17-20 og 37-38.

Til § 300 b.

Der henvises til straffelovrådets udtalelse side 23 og 37-38.

Forslaget svarer med en redaktionel ændring til rådets udkast, bortset fra at bestemmelsen ikke omfatter erhververe af krav, der hidrører fra en aftale af den i bestemmelsen omhandlede karakter. Afvigelsen er en følge af, at strafansvaret for sådanne personer er omhandlet i den som § 300 c foreslåede bestemmelse om efterfølgende medvirken.

Til § 300 c.

Det fremhæves i straffelovrådets udtalelse, at de fleste af de økonomiske misbrug, der er spørgsmål om at imødegå, er karakteriseret ved en samvirken mellem flere personer, oftest således at en person optræder som financier af andres aftaler om ejendoms køb m. v. uden direkte at tage del heri. Rådet påpeger samtidig, at de almindelige regler om medvirken i straffelovens § 23 ikke altid vil muliggøre strafforfølgning af samtlige de personer, der på uredelig måde er impliceret i økonomiske misbrug. Det er en forudsætning for at straffe for medvirken, at deltagelse i det kriminelle forløb har foreligget senest ved forbrydelsens fuldbyrdelse. Om en del af de former for samvirken, der vil kunne forekomme, gælder det imidlertid, at en eller flere af de implicerede først træder til på et senere stadium, eller i det mindste at en mulig tidligere deltagelse ikke kan bevises.

Rådet anfører endvidere, at der ofte heller ikke i øvrigt vil være mulighed for strafforfølgning i sådanne tilfælde. Der er ingen almindelig hjemmel til at straffe for efterfølgende medvirken, og de særlige regler herom i straffelovens § 284 om forsætligt hæleri og § 303 om uagtsomt hæleri vil ikke være anvendelige med hensyn til efterfølgende medvirken

i relation til de handlingstyper, der er omfattet af § 282 og de som § 300 a og § 300 b foreslåede bestemmelser.

Straffelovrådet har derfor overvejet, om disse bestemmelser bør suppleres med en regel om efterfølgende medvirken og har som grundlag for videre overvejelser af spørgsmålet opstillet en skitse til en sådan bestemmelse. Rådet finder, at der vil være betæneligheder ved på det foreliggende grundlag at gennemføre en bestemmelse af den angivne karakter. Der henvises til udtalelsen side 24-27.

Efter justitsministeriets opfattelse må en bestemmelse om efterfølgende medvirken, uanset de af straffelovrådet anførte betæneligheder, anses for påkrævet af de ovenfor anførte grunde. Den foreslåede bestemmelse herom svarer med hensyn til beskrivelsen af den strafbare handling til den af straffelovrådet skitserede bestemmelse. Om baggrunden for bestemmelsens nærmere udformning og anvendelsesområde henvises til straffelovrådets bemærkninger side 26-27.

Særlig med hensyn til spørgsmålet om de subjektive betingelser for at straffe for efterfølgende virksomhed bemærkes, at justitsministeriet finder det rigtigst, at bestemmelsen også omfatter groft uagtsomme forhold. Det må antages, at en begrænsning til forsætlige forhold på uheldig måde vil vanskeliggøre strafforfølningen af de komplicerede former for samvirken, der vil kunne forekomme. De betæneligheder, der gør sig gældende over for en kriminalisering af den groft uagtsomme efterfølgende medvirken, gælder særlig de efterfølgende handlinger, der vil være omfattet af den foreslåede bestemmelses andet led. Kravet om, at den opnåede fordel skal være „utilbørlig“, vil imidlertid her muliggøre en begrænsning af de forhold, der er omfattet af bestemmelsen.

Med hensyn til spørgsmålet om, på hvilket tidspunkt de subjektive krav skal være opfyldt, henvises til bemærkningerne i straffelovrådets udtalelse side 27, som justitsministeriet kan tiltræde.

De forhold, som bestemmelsen omfatter, er efter justitsministeriets opfattelse af en så alvorlig karakter, at der bør være mulighed for anvendelse af frihedsstraf. I overensstemmelse hermed foreslås strafferammen fastsat til bøde, hæfte eller fængsel indtil 6 måneder.

Til § 2.

Til nr. 1.

Forslaget indebærer en udvidelse af den gældende ugyldighedsregel i § 31, således at denne kommer til at svare til den foreslåede strafferetlige ågerregel i straffelovens § 282, jfr. § 1, nr. 1.

Efter justitsministeriets opfattelse bør der være identitet mellem formuleringen af den civile og den strafferetlige ågerbestemmelse.

Justitsministeriet har efter forhandling med handelsministeriet fundet det overflødigt at opretholde bestemmelsen i den gældende § 31, stk. 3, hvorefter der ikke ved § 31, stk. 1 og 2, sker ændring af reglen om tilsidesættelse af aftaler om bjærgning i sølovens § 227.

Til nr. 2-4.

Forslaget til § 36 bygger som nævnt på redegørelsen fra justitsministeriets sagkyndige vedrørende forbruereffens generalklausuler, professor, dr. jur. Stig Jørgensen. Med hensyn til adgangen til efter gældende ret helt eller delvis at tilsidesætte aftaler henvises til redegørelsens kapitel 2.

Det fremhæves i redegørelsen side 21, at den foreslåede generelle ugyldighedsregel vil være af væsentlig betydning med henblik på at modvirke skadelig økonomisk virksomhed. Den vil give en person, der har indgået en aftale af den i Grell-rapporten beskrevne karakter, mulighed for at frigøre sig for en urimelig forpligtelse. Den vil endvidere efter omstændighederne kunne danne grundlag for et tilbage-søgningskrav for den, der har lidt et økonomisk tab, der har grundlag i en urimelig aftale.

Ud over hensynet til at modvirke skadelig økonomisk virksomhed peges som motivering for den foreslåede bestemmelse på hensynet til i almindelighed at beskytte forbrugere og andre mod, at en økonomisk stærkere og mere sagkyndig part anvender standardkontrakter, der indeholder urimelige vilkår, eller på anden måde benytter sig af sin overlegne stilling.

Det understreges i redegørelsen, at den ny generalklausul bør ses som et civilretligt modstykke til det forslag til lov om markedsføring og lov om Forbrugerklagenævnet, som for nylig er forelagt folkettingen.

Professor Stig Jørgensen fremhæver side 21-23, at der på specielle områder er særligt behov for at kunne tilsidesætte urimelige aftaler. Det drejer sig om rykningsklausuler i pantebreve og om de såkaldte abonnementskontrakter. Det anføres endvidere, at bestemmelsen efter omstændighederne vil kunne anvendes til tilsidesættelse af urimelige renteaftaler.

Tinglysningssudvalget understreger ligeledes i sin redegørelse om bekæmpelse af økonomisk kriminalitet, at der er behov for en regel, der giver mulighed for at tilsidesætte urimelige rykningsklausuler i pantebreve.

Professor Stig Jørgensen drøfter i redegørelsens kapitel 6, om det af hensyn til retssikkerheden vil

være betænkeligt at gennemføre en civilretlig ugyldighedsregel af det foreslåede indhold. Selv om det erkendes, at det i hvert fald i en overgangsperiode vil være forbundet med nogen vanskelighed at vurdere, om en aftale vil kunne tilsidesættes, er konklusionen, at dette ikke bør være afgørende. Der lægges i denne forbindelse vægt på, at det på en række områder må forventes, at der forholdsvis hurtigt vil blive ført retssager, der vil bidrage til fastlæggelse af bestemmelsens rækkevidde. Det anføres endvidere, at den virksomhed, som forbrugerombudsmanden og sø- og handelsretten skal udøve efter den ny markedsføringslov, vil være vejledende for anvendelsen af generalklausulen.

Justitsministeriet kan af de anførte grunde tiltræde, at der gennemføres en bestemmelse, der i det væsentlige er i overensstemmelse med professor Stig Jørgensens udkast.

Med hensyn til bestemmelsens udformning og anvendelse henvises til redegørelsens kapitel 6.

Redegørelsen har bl. a. været forelagt handelsministeriet, som har tiltrådt en enstemmig udtalelse fra forbrugerkommissionens lovudvalg, hvori bl. a. forbruger- og erhvervsorganisationer er repræsenteret. I udtalelsen tiltræder udvalget det foreliggende forslag om, at der i aftaleloven optages en almindelig ugyldighedsregel. Udvalget understreger, at en aftale også efter den foreslåede formulering må fremstå som urimelig eller i strid med redelig handlemåde efter den almindelige retsopfattelse, for at aftalen helt eller delvis kan tilsidesættes. Udvalget har endvidere anført, at det kan forekomme betænkeligt og yderst vanskeligt på forhånd at angive konkrete eksempler, hvorpå generalklausulen bør komme til anvendelse. Man har derfor afstået fra at tage stilling til de i redegørelsen angivne eksempler på generalklausulens anvendelse. Hvad angår udformningen af bestemmelsen har lovudvalget bl. a. foreslået, at stk. 2 formuleres, således at det direkte i lovteksten kommer til udtryk, at der ved afgørelsen efter stk. 1 også kan tages hensyn til efterfølgende omstændigheder, hvorunder aftalen eller enkelte bestemmelser i aftalen nu søges gjort gældende.

Det fremgår af redegørelsen, side 25, at der ved afgørelsen af, om en aftale kan tilsidesættes efter generalklausulen, skal kunne tages hensyn til omstændigheder, der er indtruffet efter aftalens indgåelse. Justitsministeriet kan på denne baggrund tiltræde forbrugerkommissionens lovudvalgs synspunkt med hensyn til formuleringen af stk. 2. Lovforslaget indeholder derfor på dette punkt en ændring i forhold til professor Stig Jørgensens udkast. Justitsministeriet er endvidere enig med forbrugerkommissionens lovudvalg i, at der kan være visse betænkelig-

F. t. l. vedr. borgerlig straffelov m.v.

heder forbundet med på forhånd at binde retsanvendelsen ved at angive konkrete eksempler på generalklausulens anvendelse. De eksempler, der er angivet i redegørelsens kapitel 6, afsnit 4, bør imidlertid ikke betragtes som bindende tilkendegivelser, men alene som vejledende retningslinjer for generalklausulens anvendelse. Det fremhæves endvidere i redegørelsen, at opregningen i afsnittet ikke kan anses for udtømmende. Bestemmelsen åbner således mulighed for, at anvendelsen kan tilpasses ændrede synspunkter i den almindelige retsopfattelse med hensyn til grænserne for aftalefriheden.

Lovforslaget har været drøftet med repræsentanter for justitsministerierne i Finland, Norge og Sverige. I forbindelse med disse drøftelser har det bl. a. været overvejet, om generalklausulen ud over muligheden for at tilsidesætte eller lempe en aftale burde give domstolene hjemmel til i øvrigt at ændre aftalen. Ægteskabslovens § 58 indeholder således en regel, der åbner mulighed for at ændre åbenbart urimelige aftaler mellem ægtefæller om fordeling af formue, bidragspligt og andre vilkår i forbindelse med separation og skilsmisse. Efter justitsministeriets opfattelse vil en adgang til at tilsidesætte en aftale helt eller delvis i langt de fleste tilfælde være tilstrækkelig til at varetage de hensyn, der ligger bag generalklausulen. Så længe der ikke foreligger erfaringer med den ny generalklausul, finder man derfor ikke at burde stille forslag om en regel, der inden for formuerettens område giver mulighed for at ændre en forpligtelse ud over, hvad der følger af adgangen til helt eller delvis at tilsidesætte en aftale. Er der således aftalt et urimeligt lavt vederlag for en ydelse, bør vederlaget ikke med hjemmel i generalklausulen kunne forhøjes. Derimod vil domstolene ved afgørelsen af, om den modstående forpligtelse skal tilsidesættes, kunne tage hensyn til, om vederlaget er rimeligt. Justitsministeriet har endvidere på grundlag af de nordiske drøftelser overvejet, om det udtrykkeligt burde angives i generalklausulen, at der ved afgørelsen af, om en aftale skal tilsidesættes, skal lægges vægt på, om den ene af parterne indtager en underlegen stilling, f. eks. i tilfælde, hvor en forbruger indgår aftale med en erhvervsdrivende på grundlag af en standardkontrakt. Det fremgår af redegørelsen, side 26, at dette forhold ved anvendelsen af generalklausulen er en af de omstændigheder, som der i almindelighed bør lægges vægt på. Justitsministeriet har ikke fundet det påkrævet udtrykkeligt at fremhæve dette moment ved siden af de i stk. 2 nævnte forhold.

Som konsekvens af forslaget om den ny generalklausul foreslås de gældende regler i §§ 36 og 37

ophævet. Endvidere foreslås de gældende generalklausuler bortset fra aftalelovens § 33 ophævet, jfr. forslaget § 8. Endelig foreslås udtrykket „utilbørligt“ i § 38 ændret til „på urimelig måde“. Der henvises herom til redegørelsens side 25-26.

Justitsministeriet har efter forhandling med prææsidenten for sø- og handelsretten i København ikke fundet grundlag for at foreslå den særlige kompetenceregulering i aftalelovens § 36, stk. 2, jfr. § 38, stk. 1, 3. pkt., overført til retsplejeloven.

Til § 3.

Til nr. 1.

Efter tinglysningslovens § 8, stk. 3, kan justitsministeren fastsætte, at der ved tinglysning af private pantebrev skal sendes meddelelse til ejendommens ejer. I medfør af denne bestemmelse og lovens § 50 er det i tinglysningsanordningens § 14 fastsat, at der straks skal rettes henvendelse til den i tingbogen anførte ejer af ejendommen, hvis der opstår mistanke om, at et dokument, som er indleveret til tinglysning, er falsk eller forfalsket. Bestemmelsen indeholder ingen regler om, hvorledes der skal forholdes, hvis der opstår mistanke om, at dokumentet er ugyldigt af andre grunde.

Efter forslaget ændres denne retstilstand i to retninger, dels således at en undersøgelsespligt for tinglysningsdommeren lovfæstes, dels således at undersøgelsespligten kommer til at omfatte alle former for ugyldighed. Forslaget må ses i sammenhæng med den under nr. 4 foreslåede ændring (§ 27), hvorefter indsigelser mod et dokumentets gyldighed kan fremsættes, indtil dokumentet er udleveret eller afsendt fra tinglysningskontoret.

Fører tinglysningsdommerens undersøgelse til, at et anmeldt dokument må anses for gyldigt, skal dokumentet tinglyses endeligt. Må dokumentet derimod anses for ugyldigt, skal det afvises fra tingbogen. Kan der ikke på det foreliggende grundlag træffes afgørelse om dokumentets gyldighed, skal dokumentet lyses med frist. Fristen bør fastsættes således, at parterne får rimelig tid til at få gyldighedsspørgsmålet afklaret. Er det nødvendigt at udtage stævning til godtgørelse af et dokumentets gyldighed, vil der være mulighed for at begære stævningen tinglyst på ejendommen, jfr. tinglysningslovens § 12, stk. 4, og § 33. Det bemærkes, at udtrykket dokument også omfatter påtegninger på allerede tinglyste dokumenter, f. eks. rykningspåtegninger.

Den foreslåede bestemmelse er en formel tinglysningsregel. Tinglysningsdommerens afgørelser i henhold til bestemmelsen har derfor ikke retskraft

under en eventuel efterfølgende civil retssag mellem parterne.

Forslaget svarer til tinglysningsudvalgets udkast, jfr. s. 9-10 i udvalgets redegørelse. I forhold til udkastet er der dog foretaget den ændring, at der i tilknytning til ordet „dokument“ i reglens 1. led er indsat ordene „helt eller delvis“. Dette er sket for at gøre det klart, at reglen finder anvendelse, også når ugyldighedsspørgsmålet alene opstår i forbindelse med en enkelt eller enkelte bestemmelser i dokumentet.

Til nr. 2.

Som et led i politiets og anklagemyndighedens undersøgelser vedrørende økonomisk kriminalitet vil det ofte være af betydning at modtage oplysninger fra andre myndigheder. Som anført i de almindelige bemærkninger behandles spørgsmålet om etablering af det nødvendige samarbejde med andre myndigheder, herunder retsvæsenet, af det af justitsministeriet nedsatte koordinationsudvalg. Hvad særlig angår oplysninger fra tinglysningsmyndighederne henvises til tinglysningsudvalgets redegørelse side 10-11.

I overensstemmelse med udvalgets indstilling foreslås det, at der tilvejebringes hjemmel til at fastsætte regler om indberetning om dokumenter, der afvises fra tinglysning på grund af ugyldighed eller tinglyses med frist til godtgørelse af deres gyldighed. Justitsministeriet er opmærksom på, at der er tale om en forholdsvis snævert afgrænset indberetningspligt. Blandt andet på baggrund af, at koordinationsudvalget endnu ikke har afsluttet sine overvejelser med hensyn til tilrettelæggelsen af samarbejdet, har man ikke ment at burde fremkomme med forslag, der giver adgang til at foreskrive en videregående indberetningspligt end foreslået af tinglysningsudvalget.

Til nr. 3.

Ejeren af en fast ejendom kan forbeholde sig ret til senere at tinglyse en ny panteret med prioritet foran en allerede tinglyst panteret (prioritetsforbehold eller rykningsklausul). Uanset at aftaler om rykningsklausuler i pantebrev er gyldige, beror det på en selvstændig tinglysningsteknisk afgørelse, om et nyt pantebrev kan lyses anmærkningsfrit alene på grundlag af en rykningsklausul, eller om pantebrevet med rykningsklausulen skal påføres en påtegning om respekt af det nye pantebrev. Afgørende herfor er efter gældende ret, om det ved tinglysningen kan påses, om betingelserne i rykningsklausulen er opfyldt.

Om det misbrug, der har fundet sted af ryknings-

klausuler, henvises til s. 3 ff i tinglysningsudvalgets redegørelse.

Den foreslåede regel fastslår, at et pantebrev med rykningsklausul som hovedregel skal påføres en påtegning om respekt af et bestemt pantebrev, for at dette kan blive tinglyst anmærkningsfrit. Kravet om den yderligere påtegning gælder dog ikke, såfremt det i det oprindelige pantebrev er aftalt, at det vil respektere et bestemt tinglyst lånebeløb, og det ved tinglysningen kan påses, at andre betingelser ifølge den vedtagne rykningsklausul er opfyldt.

I forhold til gældende ret medfører forslaget, at pantebrev med rykningsklausuler, der ikke angiver et bestemt beløb, altid skal forsynes med en påtegning om, at de respekterer en senere tinglyst panteret, for at denne kan tinglyses anmærkningsfrit. Som fremhævet af tinglysningsudvalget er den foreslåede regel af tinglysningsmæssig karakter. Indehaveren af et pantebrev med en rykningsklausul vil i almindelighed være forpligtet til at give pantebrevet respektpåtegning, når ejeren af ejendommen ønsker at benytte sig af sin ret til at besætte den forbeholdte prioritetsplads. Dette gælder dog ikke, hvis rykningsaftalen helt eller delvis kan tilside-sættes som ugyldig.

Tinglysningsudvalget har i denne forbindelse overvejet, om dansk rets almindelige ugyldighedsregler yder tilstrækkeligt værn mod udnyttelse. Under hensyn til den af professor Stig Jørgensen foreslåede nye ugyldighedsregel i aftaleloven har udvalget afstået fra at formulere en speciel ugyldighedsregel vedrørende rykningsklausuler, jfr. udvalgets redegørelse s. 5-6. Justitsministeriet kan tiltræde, at spørgsmålet om eventuel tilsidesættelse af rykningsklausuler bør bedømmes efter den foreslåede bestemmelse i aftalelovens § 36. Denne bestemmelse indebærer, at en rykningsklausul vil kunne tilside-sættes, hvis det vil være urimeligt eller i strid med redelig handle måde at gøre klausulen gældende. Gennem kravet om respektpåtegning på pantebrev med rykningsklausuler vil indehaveren af pantebrevet få lejlighed til at gøre eventuel indsigelse gældende, når der rejses spørgsmål om meddelelse af påtegningen.

Forslaget svarer med visse redaktionelle ændringer til tinglysningsudvalgets udkast. For at markere, at der er tale om en regel af formel tinglysningsmæssig karakter, foreslås reglen indsat efter § 15 der bl. a. indeholder regler om angivelse af pantebrevs prioritetsstilling.

Det bemærkes, at bestemmelsen også finder anvendelse på rykningsklausuler i skadesløsbreve.

Bestemmelsen foreslås gjort anvendelig også for

rykningsklausuler i pantebreve, der er oprettet før lovens ikrafttræden, jfr. forslaget § 7, stk. 2.

Stk. 2. Da misbrug af rykningsklausuler i det væsentlige har været knyttet til private pantebreve, herunder skadesløsbreve, foreslås det, at bestemmelsen i stk. 1, ikke skal gælde for pantebreve til staten, kommunerne og realkreditinstitutter. Bestemmelsen i stk. 1 skal endvidere ikke anvendes ved rykningsklausuler i servitutdokumenter eller lignende.

Til nr. 4.

Efter den gældende formulering af tinglysningslovens § 27, 1. pkt., kan dokumentudstederen under visse betingelser miste sine indsigelser mod dokumentets gyldighed, når dokumentet er indført i tingbogen. Det er ikke ganske afklaret, om der ved udtrykket indførelse i tingbogen skal forstås den rent fysiske notering på ejendommens blad i tingbogen, eller at dokumentet har været undergivet en tinglysningsmæssig prøvelse.

Det foreslås, at det klart af lovens formulering kommer til at fremgå, fra hvilket tidspunkt dokumentudstederen mister sine indsigelser.

Indtil dette tidspunkt skal fremsatte indsigelser om dokumentets gyldighed tages under påkendelse i overensstemmelse med den under nr. 1 foreslåede regel.

Selv om tinglysnings sagen formelt er afsluttet ved tinglysningspåtegningens underskrift af tinglysningsdommeren, har tinglysningsudvalget foreslået, at der af bevismæssige grunde lægges vægt på det tidspunkt, hvor det færdigekspederede dokument udleveres fra tinglysningskontoret. Hvis dokumentet sendes til anmelderen, vil afsendelsestidspunktet være afgørende.

Forslaget indebærer en vis forlængelse af det tidsrum, hvor der kan fremsættes indsigelser mod dokumentets gyldighed. Man har overvejet, om en sådan forlængelse kan give anledning til en uhensigtsmæssig svækkelse af tilliden til tinglysnings systemet. Efter justitsministeriets opfattelse er det vanskeligt på forhånd at danne sig en sikker mening herom. Man har dog fundet, at de fordele i retning af en udvidet adgang til at prøve indsigelser, som opnås ved den foreslåede forskydning af fristen, opvejer eventuelle ulemper, som kan være forbundet med ordningen.

Forslaget svarer til tinglysningsudvalgets udkast. Man har dog fundet det hensigtsmæssigt udtrykkeligt i lovtæksten at angive, at afsendelsestidspunktet er afgørende, hvor dokumentet sendes med posten.

Til § 4.

Til nr. 1.

Ved lovforslaget præciseres det, at arbejdstagere krav på løn har fortrinsret efter konkurslovens § 33, uanset om de som arbejdstagere er indvalgt i en selskabsbestyrelse m. v.

Regler om arbejdstagerrepræsentation findes i dag i lov om aktieselskaber, lov om anpartsselskaber, lov om realkreditinstitutter og lov om Statsanstalten for Livsforsikring. Der er fremsat forslag om ændring af lovene om banker, sparekasser og forsikringsvirksomhed med henblik på lønmodtagerindflydelse i bestyrelser.

Den foreslåede ændring af konkursloven vil også få betydning, hvor arbejdstagernes repræsentation alene har hjemmel i selskabernes vedtægter.

Den daværende arbejdsminister besvarede den 7. november 1973 i folketinget et spørgsmål fra folketingsmedlem Palle Simonsen om, hvorvidt lønmodtagere, der i medfør af aktieselskabsloven indvælges i en selskabsbestyrelse, risikerer at miste dækning for deres løntilgodehavende fra Lønmodtagernes Garantifond.

Den garantiordning, som er gennemført ved loven om Lønmodtagernes Garantifond, omfatter ifølge § 2, stk. 1, sådanne krav på løn og andet vederlag m. v., som har fortrinsret i skyldnerens konkursbo i medfør af konkurslovens § 33, stk. 1, nr. 1-4, jfr. stk. 2. Efter konkurslovens § 33, stk. 1, som ændret ved lov nr. 332 af 18. juni 1969, fyldestgøres i lige forhold efter massekrav krav på løn og andet vederlag for arbejde i skyldnerens tjeneste m. v. Efter den tidligere formulering af konkurslovens regler om lønprivilegium tilkom privilegiet højere og lavere tjenende. I motiverne til 1969-ændringen af konkursloven udtaltes det, at den hidtil gældende begrænsning af den lønprivilegerede personkreds følger af ordene „i skyldnerens tjeneste“.

Bestyrelses honorarer har således ikke fortrinsret, og bestyrelsens formand kan heller ikke på anden grundlag gøre krav på fortrinsret. Det er derimod ikke afklaret, om andre medlemmer af bestyrelsen, der tillige udfører underordnet arbejde i firmaet, for så vidt angår deres lønarbejde kan have krav på privilegium.

På denne baggrund udtalte arbejdsministeren i folketinget, at der i regeringen ikke var tvivl om, at løn til lønmodtagere, der indtræder i bestyrelsen i et aktieselskab, bør være et privilegeret krav, og at det var hans opfattelse, at domstolene i disse tilfælde vil godkende et sådant standpunkt. Forslaget tilsigter således kun at tydeliggøre dette.

Til nr. 2.

Ved den foreslåede ændring gennemføres en ubetinget ret for skifteretten til at afskedige kurator i et konkursbo.

Efter konkurslovens § 66 foretages valg af kurator ved simpelt stemmeflertal blandt kreditorerne på en skiftesamling. Skifteretten kan forkaste valget. Opnår ingen over halvdelen af de afgivne stemmer, eller forkaster skifteretten endeligt valget, vælges kurator af skifteretten. Det samme gælder, hvis ikke mindst $\frac{1}{3}$ af samtlige kendte fordringer er repræsenteret ved afstemningen. Kurator skal være uberygtet, vederhæftig (dvs. økonomisk solid) og forretningskyndig og må ikke være skyldnerens ægtefælle eller nært beslægtet eller besvogret med skyldneren, eller stå i tjenesteforhold til skifteretten. Når skifteretten finder grund hertil, eller kreditorudvalget forlanger det, skal skifteretten efter § 71 afskedige kurator, hvorefter nyt valg finder sted efter reglerne i § 66. Kreditorerne kan vælge den afskedigede kurator; dog kan skifteretten i så fald forkaste valget, medmindre anmeldelsesfristen er udløbet, og en flerhed af samtlige kendte kreditorer såvel efter tal som efter vægt har genvalgt kurator.

I betænkning nr. 606/1971 om konkurs og tvangsakkord foreslås en regel, hvorefter skifteretten, såfremt særlige grunde taler derfor, kan forkaste valget af kurator eller senere afsætte en valgt kurator (side 20 og 205 f).

Såfremt den valgte kurator f. eks. som skyldners advokat har medvirket til dispositioner, der kan angribes, bør skifteretten have en ubetinget adgang til at afskedige den pågældende. Det samme gælder, såfremt der kan være begrundet frygt for, at kurator særlig vil varetage en bestemt kreditorgruppes interesser på de øvrige kreditorens bekostning. Endelig bør kreditorudvalget ikke ubetinget kunne gennemtvinge, at kurator afskediges. Såfremt kreditorudvalget finder grund til at rejse spørgsmål om afskedigelse, kan udvalget forelægge skifteretten sine grunde, hvorefter skifteretten eventuelt efter at have hørt boets øvrige kreditorer på en skiftesamling kan træffe afgørelse.

Til nr. 3.

Konkurslovens § 79 foreskriver, at kurator skal afgive en indberetning til skifteretten om de vigtigste årsager til fallitten, om dennes beskaffenhed, om forretningens gang i de sidste år før fallitten og om de kendsgerninger, som i øvrigt kommer i betragtning ved bedømmelsen af, om der er grund til at foranledige kriminel undersøgelse imod skyldneren. Finder skifteretten grund til at foranledige

kriminel undersøgelse, har den at iagttage det i så henseende fornødne.

Lovforslaget tilsigter at udvide denne pligt for skifteretten til at indgive politianmeldelse til at omfatte også andre strafbare forhold end sådanne, der er begået af skyldneren. En tilsvarende udvidelse sker af kurators indberetningspligt til skifteretten vedrørende forhold, som han bliver bekendt med i forbindelse med behandlingen af boet.

Til nr. 4.

Konkursloven gælder ikke for Grønland. Som anført i konkurslovsudvalgets betænkning side 280 er der behov for at indføre regler om konkurs i Grønland.

Den foreslåede bestemmelse vil give mulighed herfor.

*Til § 5.**Til nr. 1.*

Efter retsplejelovens § 144, stk. 2, kan advokatrådet tildele de enkelte medlemmer af advokatsamfundet, som har overtrådt advokatpligterne, irettesættelser, forbyde dem udførelsen af enkelte sager eller forretninger, pålægge dem bøde af ikke over 5.000 kr. og suspendere dem fra advokatvirksomheden i en vis tid, dog ikke længere end 1 år. I tilfælde, hvor advokatrådet ikke finder tilstrækkelig anledning til at anvende straf, kan det endvidere give advarsel.

Det nævnte bødemaksimum på 5.000 kr., der er fastsat i 1932, hvor det forhøjedes fra 300 kr., giver ikke en tilstrækkelig ramme for en passende sanktion ved alvorligere overtrædelser af advokatpligterne. Det foreslås derfor forhøjet til 50.000 kr.

Efter reglerne i retsplejelovens § 145 kan den advokat, som er blevet ikendt bl. a. bøde over 40 kr., forde afgørelsen prøvet af landsretten.

Advokatrådet har udtalt, at advokatmyndighederne vil være indstillet på en generel skærpelse af bødeniveauet, navnlig ved alvorligere overtrædelser af advokatpligterne.

Justitsministeriet har den 29. marts 1974 nedsat et udvalg med den opgave at gennemgå retsplejelovens advokatsafsnit, herunder reglerne om advokaters disciplinæransvar. Der foreslås derfor ikke videregående ændringer af retsplejelovens regler om advokater.

Til nr. 2 og 3.

Forslaget tilsigter en udvidelse af skifterettens adgang til at foretage vidneafhøring under behandlingen af skifter og konkursboer.

Regler svarende til forslaget er foreslået i betænkning nr. 606/1971 om konkurs og tvangsakkord (side 29 og 267 f), og i betænkning nr. 684/1973 om ændring af skiftelovgivningen (side 7, 12, 29 f og 70). Reglen i skifteloven angår dog kun afhøring om arveforhold.

De foreslåede regler i retsplejeloven vil kunne bidrage til tilvejebringelse af sikrere oplysninger om forholdene i døds- og konkursboer.

Efter placeringen i loven vil reglerne ikke blot kunne anvendes under tvistigheder, men også ellers, hvor oplysninger findes at være af betydning. Vidneafhøring vil således kunne være hensigtsmæssig under en bobehandlings indledende fase med hensyn til boets aktiver eller foretagne transaktioner.

Udtrykket „enhver“ omfatter arvinger, boets kreditorer, udenforstående tredjemænd og — i konkursboer — skyldneren.

Arvingers, kreditorers eller skyldnerens almindelige stilling som part i bobehandlingen bør ikke udelukke den pågældende fra pligt til afhøring. Den sædvanlige virkning af en parts tavshed, at denne kan fortolkes på den måde, der er ugunstigst for ham, er ikke velegnet under bobehandlinger, der ikke blot vedkommer to parter, men et større antal personer.

Forklaringen afgives efter reglerne om vidner. Heraf følger bl. a., at reglerne om vidneudelukkelses-

og vidnefritagelsesgrunde i lovens §§ 169-172 finder dog anvendelse, at skifteretten om fornødent kan anvende tvangsmidler over for modvillige vidner, og at der kan pålægges straf for falsk forklaring, såfremt det er tilkendegivet den pågældende, at han udtaler sig som vidne under strafansvar.

Som anført i konkurslovsudvalgets betænkning (side 267), bør skifteretten ikke foregribe afgørelsen i en retssag, hvorunder en person måske vil komme til at stå som part i en afkræftelsessag eller som sigtet i en straffesag, ved at pålægge ham at afgive vidneforklaring for skifteretten om de spørgsmål, der kan forventes at komme til behandling under retssagen, hvor han som part eller sigtet ikke kan tvinges til at udtale sig.

Til § 6.

Bestemmelsen tilsigter at åbne mulighed for, at tvangsakkordloven kan sættes i kraft for Grønland. Der henvises til bemærkningerne til § 4, nr. 4 angående konkurslovens ikraftsættelse på Grønland.

Til § 8.

Ophævelsen er en konsekvens af forslaget til en ny generalklausul i aftaleloven, jfr. § 2, nr. 2. Der henvises til den foreløbige redegørelse om formuerettens generalklausuler s. 24.

Bilag.

I dette bilag opføres i venstre spalte de i lovforslagets §§ 1—6 nævnte bestemmelser i den nugældende formulering, mens de foreslåede ændringer opføres i højre spalte.

Gældende formulering.

Borgerlig straffelov.

§ 282. For åger straffes den, som udnytter nogens nød, enfoldighed, uerfarenhed eller et over for ham bestående afhængighedsforhold til i en retshandel at opnå eller betinge en ydelse, der står i åbenbart misforhold til modydelsen, samt den, som efter med kendskab til retshandelens beskaffenhed at have erhvervet et på en sådan retshandel grundet krav gør dette gældende eller overdrager det til en anden.

Forslaget.

§ 1.

1. § 282 affattes således:

„§ 282. For åger straffes den, som udnytter en anden persons betydelige økonomiske eller personlige vanskeligheder, manglende indsigt, letsind eller et bestående afhængighedsforhold til i et aftaleforhold at opnå eller betinge en ydelse, der står i væsentligt misforhold til modydelsen, eller som der ikke skal ydes vederlag for.“

2. Efter § 300 indsættes:

„§ 300 a. Med bøde, hæfte eller fængsel indtil 6 måneder straffes den, som, uden at betingelserne for at anvende § 279 foreligger, på retsstridig måde forsætligt eller groft uagtsomt bevirker, at en person, der befinder sig i en vildfarelse, af denne grund bestemmes til en handling eller undladelse og derved påfører ham eller nogen, for hvem handlingen eller undladelsen bliver afgørende, et betydeligt formuetab.

§ 300 b. Med bøde, hæfte eller fængsel indtil 6 måneder straffes den, som, uden at betingelserne for at anvende § 282 foreligger, ved indgåelse af en aftale på utilbørlig måde benytter sig af modpartens økonomiske vanskeligheder eller i øvrigt af dennes underlegne stilling.

§ 300 c. Med bøde, hæfte eller fængsel indtil 6 måneder straffes den, som efter forsætligt eller groft uagtsomt at have erhvervet et krav, der hidrører fra en handling af den i § 282, § 300 a eller § 300 b nævnte beskaffenhed, gør dette gældende eller overdrager det til en anden, eller som i øvrigt forsætligt eller groft uagtsomt drager utilbørlig fordel af en andens handling af den i disse bestemmelser nævnte beskaffenhed.“

*Gældende formulering.***Aftaleloven.**

§ 31. Når nogen har udnyttet en andens nød, letsind, enfoldighed, uerfarenhed eller et mellem dem bestående afhængighedsforhold til at opnå eller betinge fordele, som står i åbenbart misforhold til, hvad derfor ydes, eller som der ikke skal ydes vederlag for, er den, der således er udnyttet, ikke bundet ved den af ham afgivne viljeserklæring.

Det samme gælder, hvis tredjemand har gjort sig skyldig i et sådant forhold som i 1. stykke omtalt, og den, til hvem viljeserklæringen er afgivet, indså eller burde indse dette.

Ved de foranførte bestemmelser sker der ingen ændring i sølovens § 227.

§ 36. Har nogen lovet at erlægge en bod, bestående af penge eller andet, for det tilfælde, at han ikke opfylder en ham påhvillende forpligtelse eller i øvrigt foretager eller undlader en handling, kan boden nedsættes, hvis det findes at være åbenbart ubilligt, om den skulle erlægges i sin helhed. Ved afgørelsen heraf skal der tages hensyn ikke blot til det tab, som den efter løftet berettede lider, men også til den interesse, han i øvrigt har i handlingens foretagelse eller undladelse, såvel som til de øvrige foreliggende omstændigheder. Er en forbrudt bod erlagt uden forbehold, kan tilbagesøgning ikke finde sted under påberåbelse af, hvad nu er bestemt.

Har nogen over for en handlende (lov om kommission, handelsagentur og handelsrejsende § 2) forpligtet sig til i forhold, der angår dennes bedrift, at erlægge bod som ovenfor omtalt, og opstår der spørgsmål om bodens nedsættelse, kan hver af parterne, hvis ikke anden afgørelsesmåde er vedtaget, anlægge sagen ved eller fordre den henvist til sø- og handelsretten i København, hvor den behandles som handelssag.

*Forslaget.***§ 2.**

I lov nr. 242 af 8. maj 1917 om aftaler og andre retshandler på formuerettens område foretages følgende ændringer:

1. § 31 affattes således:

„**§ 31.** Har nogen udnyttet en andens betydelige økonomiske eller personlige vanskeligheder, manglende indsigt, letsind eller et bestående afhængighedsforhold til at opnå eller betinge en ydelse, der står i væsentligt misforhold til modydelsen, eller som der ikke skal ydes vederlag for, er den, der således er udnyttet, ikke bundet ved den af ham afgivne viljeserklæring.

Stk. 2. Det samme gælder, hvis tredjemand har gjort sig skyldig i et sådant forhold som omtalt i stk. 1, og den, til hvem viljeserklæringen er afgivet, indså eller burde indse dette.“

2. § 36 affattes således:

„**§ 36.** En aftale kan tilsidesættes helt eller delvis, hvis det vil være urimeligt eller i strid med redelig handlemåde at gøre den gældende. Det samme gælder andre retshandler.

Stk. 2. Ved afgørelsen efter stk. 1 tages hensyn til forholdene ved aftalens indgåelse, aftalens indhold og senere indtrufne omstændigheder.

Gældende formulering.

§ 37. Er det i en aftale vedtaget, at den ene part, hvis aftalen hæves på grund af misligholdelse fra hans side, skal have forbrudt sin ret til at kræve tilbage, hvad han har erlagt, eller desuagtet skal erlægge, hvad der påhviler ham, finder bestemmelserne i § 36, 1. stykke, tilsvarende anvendelse.

Det samme gælder, hvis det er vedtaget, at pant eller anden sikkerhed, som er stillet for opfyldelsen af en forpligtelse, skal være forbrudt, hvis forpligtelsen ikke opfyldes.

De i denne paragraf givne regler kommer ikke til anvendelse i de tilfælde, som falder ind under lov om køb på afbetaling, der træder i kraft samtidig med nærværende lov.

§ 38. Har nogen forpligtet sig til, at han af konkurrencehensyn ikke må drive forretning eller anden virksomhed af en vis art eller tage ansættelse i en sådan, er vedtagelsen ikke bindende for ham, for så vidt den med hensyn til tid, sted eller andre forhold går videre end påkrævet for at værne imod konkurrence eller utilbørligt indskrænker den forpligtedes adgang til erhverv. I sidstnævnte henseende skal hensyn tages også til den interesse, den berettigede har i, at vedtagelsen efterkommes. Reglerne i § 36, 2. stykke, finder tilsvarende anvendelse.

Har nogen, der er ansat i en forretning eller anden virksomhed, over for dennes indehaver påtaget sig en forpligtelse af det ovenfor angivne indhold, som skal gælde efter ansættelsens ophør, bliver forpligtelsen uvirksom, hvis han opsiges eller afskediges uden at have givet rimelig anledning dertil, eller han selv fratræder sin stilling, og indehaverens undladelse af at opfylde sine forpligtelser har givet ham gyldig grund dertil.

Tinglysningsloven.

§ 8. Alle dokumenter vedrørende fast ejendom, der anmeldes til tinglysning, indføres i dagbog og tingbog efter nedenstående regler.

Alle adkomstdokumenter og pantebreve, der anmeldes til tinglysning, skal snarest muligt offentliggøres i tingbladet. Endvidere udgives der ved justitsministeriets foranstaltning et offentligt tingblad.

Forslaget.

3. § 37 ophæves.

4. I § 38, stk. 1, ændres i 1. pkt. „utilbørligt“ til: „på urimelig måde“ og 3. pkt. ophæves.

§ 3.

I lov nr. 111 af 31. marts 1926 om tinglysning, som ændret senest ved lov nr. 277 af 30. maj 1973, foretages følgende ændringer:

Gældende formulering.

Justitsministeriet kan endvidere bestemme, at der, når pantebrevne anmeldes til tinglysning, og de ikke angår offentlige midler, straks skal tilstilles vedkommende ejer af ejendommen særskilt meddelelse desangående.

§ 27. Når et dokument er indført i tingbogen, kan godtroende erhververe af rettigheder over ejendommen ifølge tinglyst aftale — eller ifølge transport på et pantebrev — ikke mødes med nogen indsigelse mod nævnte dokumentets gyldighed. Den indsigelse, at et dokument er falsk eller forfalsket, eller at dets udstedelse retsstridigt er fremkaldt ved personlig vold eller ved trussel om øjeblikkelig anvendelse af sådan, eller at udstederen var umyndig ved udstedelsen, bevares dog også over for den godtroende erhverver.

Konkurslov.

§ 33. Derefter fyldestgøres i lige forhold

165 Fremsatte lovforslag (undt. finans- og tillægsbev.lovforslag).

Forslaget.

1. § 8, stk. 3, affattes således:

„*Stk. 3.* Opstår der mistanke om, at et dokument, som er indleveret til tinglysning, helt eller delvis er ugyldigt, og kan der, efter at tinglysningsdommeren har søgt forholdet oplyst ved henvendelse til parterne og anmelderen, ikke på det foreliggende grundlag træffes afgørelse herom, fastsætter dommeren en frist til godtgørelse af dokumentets gyldighed.“

2. I § 8 indsættes som nyt *stk. 4:*

„*Stk. 4.* Justitsministeren kan fastsætte nærmere bestemmelser om underretning til andre myndigheder om dokumenter, der afvises som ugyldige eller tinglyses med frist efter *stk. 3.*“

3. Efter § 15 indsættes:

„**§ 15 a.** Er det i et pantebrev vedtaget, at det står tilbage for en senere tinglyst panteret, kan tinglysning af pant på den forbeholdte plads ikke ske, medmindre pantebrevet forsynes med en påtegning om, at det respekterer den nævnte panteret. Påtegning er dog uforuden, hvis vedtagelsen angår et bestemt beløb, og det ved tinglysningen kan påses, at andre betingelser for vedtagelsen er opfyldt.

Stk. 2. Bestemmelsen i *stk. 1* finder ikke anvendelse på vedtagelser i pantebrevne til staten, kommunerne og realkreditinstitutter, der er godkendt af staten.“

4. § 27, 1. pkt., affattes således:

„Når et dokument er tinglyst og udleveret eller afsendt fra tinglysningskontoret, kan godtroende erhververe af rettigheder over ejendommen ifølge tinglyst aftale — eller ifølge transport på et pantebrev — ikke mødes med nogen indsigelse mod nævnte dokumentets gyldighed.“

Gældende formulering.

1. Krav på løn og andet vederlag for arbejde i skyldnerens tjeneste, som er forfaldet i tidsrummet fra 6 måneder før konkursbegæringens indgivelse indtil konkursdekretets afsigelse.
2. Krav på erstatning for afbrydelse af arbejdsforholdet, dog ikke for længere tid tilbage end 6 måneder før konkursbegæringens indgivelse.
3. Krav på godtgørelse, for så vidt opsigelsen eller afbrydelsen af arbejdsforholdet har fundet sted inden for de sidste 6 måneder før konkursbegæringens indgivelse.
4. Lønmodtageres krav på feriegodtgørelse.
5. Krav som nævnt i nr. 1-3 for længere tid tilbage end angivet i disse bestemmelser, såfremt fordringshaveren efter skifterettens skøn har søgt kravet gennemført uden ugrundet ophold, men ikke har kunnet nå at foretage et udlæg, der opretholdes i forhold til konkursboet.

Stk. 2. Skifteretten kan nægte fortrinsret efter stk. 1 for personer, der i kraft af deres eller deres nærmestes aktiebesiddelse eller andel i den virksomhed, der er inddraget under konkursbehandlingen, udøvede eller kunne udøve en væsentlig indflydelse på virksomheden.

§ 71. Når skifteretten finder grund hertil eller kreditorudvalget forlanger det, afskediges kurator, hvorefter nyt valg foregår på den i § 66 bestemte måde i en 8 dage forud bekendtgjort skiftesamling. Fordringshaverne kan i denne vælge den afskedigede kurator, om de hermed tror sig bedst tjente, dog kan skifteretten nægte sin billigelse af valget, medmindre anmeldelsesfristen er udløbet og en sådan flerhed af kreditorer, som § 64 ommelder, har genvalgt kurator.

Den afskedigede kurator er, dersom det forlanges, pligtig at fortsætte sine forretninger, indtil en ny er valgt, til hvem han har at aflægge regnskab og overlevere boet.

*Forslaget.***§ 4.**

I konkursloven, jfr. lovbekendtgørelse nr. 164 af 1. april 1971, foretages følgende ændringer:

1. I § 33 indsættes som *stk. 3*:

„*Stk. 3.* Fortrinsret efter stk. 1 kan ikke nægtes en arbejdstager på grund af hans valg til bestyrelsesmedlem i medfør af regler om arbejdstageres repræsentation i selskabsbestyrelser m. v.“

2. § 71, *stk. 1, 2. pkt.*, ophæves, og i *1. pkt.* udgår: „eller kreditorudvalget forlanger det“.

Gældende formulering.

§ 79. Inden 14 dage, efter at den i den foregående paragraf omhandlede statusoversigt er afgiven, har kurator i forbindelse med kreditorudvalget eller efter dets begæring dertil særlig af skifteretten beskikkede handelssagkyndige revisorer at afgive en indberetning til skifteretten om de vigtigste årsager til fallitten, om dennes beskaffenhed, om forretningens gang i de sidste år før fallitten og om de kendsgerninger, som i øvrigt kommer i betragtning ved bedømmelsen af, om der er grund til at foranledige kriminel undersøgelse imod skyldneren, og om den ved § 46 pålagte forpligtelse er tilsidesat. Finder skifteretten grund til at foranledige kriminel undersøgelse, har den at iagttage det i så henseende fornødne. Indberetningen eller en genpart af den skal forblive til eftersyn for boets vedkommende på skifterettens kontor.

Kapitel 19.

Om lovens område og træden i kraft.

§ 170. Denne lov træder i kraft 6 måneder fra den dag at regne, da det nummer af Lovtidende udgår, hvori den kundgøres.

Stk. 2. Regeringen bemyndiges til ved kongelig anordning at sætte denne lov i kraft på Færøerne med de lempelser, som ifølge disse øers særegne forhold måtte findes hensigtsmæssigt.

Lov om rettens pleje.

§ 144. I henhold til den foregående paragraf kan advokatrådet skride ind mod hvert enkelt samfundsmedlem, såvel af egen drift som ifølge begæring. Det samme gælder, når en advokat uden for sin advokatvirksomhed i forretningsforhold eller i andre forhold af økonomisk art har udvist en adfærd, der er uværdig for en advokat, selv om tilfældet ikke falder ind under reglen i § 137, stk. 2, 1. pkt.

Forslaget.

3. I § 79, 1. pkt., indsættes efter „skyldneren“: „eller andre“.

4. I § 170 indsættes som stk. 3:

„Stk. 3. Loven gælder ikke for Grønland, men kan ved kgl. anordning sættes i kraft for Grønland med de afvigelser, som de særlige grønlandske forhold tilsiger.“

§ 5.

I lov om rettens pleje, jfr. lovbekendtgørelse nr. 609 af 19. december 1969, som ændret senest ved lov nr. 325 af 13. juni 1973, foretages følgende ændringer:

Gældende formulering.

Stk. 2. Advokatrådet kan tildele de enkelte medlemmer af advokatsamfundet irettesættelser, forbyde dem udførelsen af enkelte sager eller forretninger, pålægge dem bøde af ikke over 5.000 kr., suspendere dem fra advokatvirksomheden i en vis tid, dog ikke længere end 1 år. Beslutningen om anvendelsen af disse straffe bør indeholde en bestemmelse om, hvorvidt den ved rådets foranstaltning vil være at bekendtgøre i Statstidende, og i bekræftende fald tillige, i hvilke nærmere angivne af de på stedet mest udbredte blade. I tilfælde, hvor advokatrådet ikke finder tilstrækkelig anledning til at anvende straf, kan det give advarsel.

Stk. 3. Dog kan de nævnte straffe ikke anvendes og advarsel ikke gives, uden at den pågældende har haft tilstrækkelig lejlighed til at erklære sig over de ham gjorte bebrejdelser og fremkomme med sit forsvar, mundtlig eller skriftlig.

Stk. 4. Til oplysning i disse sager og de i § 143 nævnte tvistigheder, samt sådanne tvistigheder, som ifølge advokatsamfundets vedtægter, jfr. § 147, efter begge parter begæring afgøres af advokatrådet, kan dette lade afhøring af parter og vidner foretage ved underretten på det sted, hvor parten eller vidnet bor.

§ 660. Behandlingen af tvistigheder, der opstår under skiftebehandlingen, herunder bevisførelse, foregår ved skifteretten efter de for underretssager foreskrevne regler, jfr. dog stk. 2. Tvistigheder angående anmeldte fordringer eller fremsatte krav afgøres ved dom, der kan fuldbyrdes efter almindelige regler. I andre tilfælde træffer skifteretten afgørelse ved kendelse, i hvilken det kan pålægges den part, der skønnes uden tilstrækkelig grund at have givet anledning til eller unødigt at have vidtløftigt gjort proceduren, at udrede sagsomkostninger til modparten, således at fuldbyrdesfristen med hensyn hertil fastsættes i kendelsen. Førelsen af testamentsvidner og arvelegitimationsvidner foregår ved skifteretten.

Stk. 2. Hvis det under en af skifteretten foretagen bobehandling findes nødvendigt, at der afgives forklaring af en i boet lodtagen, kan skifteretten i tilfælde af, at den

Forslaget.

1. I § 144, *stk. 2, 1. pkt.*, ændres „5.000 kr.“ til: „50.000 kr.“

2. § 660, *stk. 2*, affattes således:

„*Stk. 2.* Skifteretten kan om fornødent pålægge skyldneren og andre at give møde og afgive forklaring efter reglerne om vidner.“

Gældende formulering.

pågældende trods lovmæssig indkaldelse udebliver uden lovligt forfald, anvende de i § 178 for vidner foreskrevne tvangsmidler.

Stk. 3. Tvistigheder, der opstår under et bos behandling ved testamentseksekutorer, afgøres under en retssag, som anlægges ved den underret, der i dødsøjeblikket var den afdødes hjemting, eller, for så vidt sagen efter dens genstand henhører under landsret, ved den landsret (jfr. § 338), under hvilken vedkommende underret står. Bestemmelsen i stk. 2 finder tilsvarende anvendelse.

§ 668. (Ophævet).

Forslaget.

3. Efter § 667 indsættes:

„**§ 668.** Skifteretten kan om fornødent pålægge arvingerne og andre at give møde og afgive forklaring efter reglerne om vidner.“

§ 6.

I lov om tvangsakkord uden for konkurs og om udvidelse af adgangen til tvangsakkord under konkurs (tvangsakkordloven), jfr. lovbekendtgørelse nr. 165 af 1. april 1971, indsættes efter § 39:

„**§ 40.** Loven gælder ikke for Grønland, men kan ved kgl. anordning sættes i kraft for Grønland med de afvigelser, som de særlige grønlandske forhold tilsiger.“